

Ouderen vrouwen willen rechten, geen gunsten

Het kwam als een donderslag bij heldere hemel: niemand had het zien aankomen, geen enkel verkiezingsprogramma noemde het, maar plotseling lag daar het voorstel de AOW te ontkoppelen van het minimumloon. Consternatie in de Kamer, de volledige oppositie tegen, halfhartige, onduidelijke toezeggingen.

Wij, het Oudere Vrouwen Netwerk Nederland (OVN-NL) vinden het onbegrijpelijk dat de Coalitie met zo'n slecht voorstel durft te komen. Er is hier iets anders aan de hand dan een tijdelijke verlaging van een nogal royale uitkering, er wordt hier een systeemwijziging voorgesteld, waarmee het fundament van het pensioenstelsel op losse schroeven komt te staan.

De tweede pijler van het pensioenstelsel, het aanvullend pensioen is voor de meeste gepensioneerden al ongeveer 12 jaar niet geïndexeerd, het zal straks veel sterker fluctueren dan thans, en wie garandeert ons, dat het straks niet eerst een flink stuk omlaag gaat als ons land tegen 2027 in een recessie is beland?

Als nu ook de eerste pijler, de AOW, de basis van het gehele pensioenstelsel, niet meer stabiel is maar kan worden aangepast al naar gelang de inzichten van een kabinet, dan wordt daarmee de basale inkomenszekerheid van alle ouderen ondergraven.

Onmiddellijk schoten de regeringspartijen in de verdediging met het gebruikelijke middel: we gaan de meest gedupeerden compenseren. Dan komt de vraag op: wie zijn dat? Dat zullen voornamelijk oudere vrouwen zijn, vooral de alleroudsten. Velen van hen hebben geen of een zeer beperkt arbeidsverleden en dus weinig of geen aanvullend pensioen omdat het nu eenmaal in Nederland gebruikelijk was dat de vrouw thuis was en voor het gezin zorgde.

Er komen nog meer vragen op zoals: waar ligt de inkomensgrens voor het ontvangen van deze compensatie en hoe hoog moet hij zijn? Welke invloed heeft deze toeslag op andere inkomensafhankelijke regelingen zoals daar bij voorbeeld zijn: huurtoeslag, zorgtoeslag, premies voor sociale verzekeringen, eigen bijdragen voor verschillende voorzieningen en alle correcties – en dat zijn er nogal wat – die al eerder op het belastingstelsel zijn toegepast. Verhoging van het bedrag van de ene compensatie kan gevolgen hebben voor elke andere inkomensafhankelijke maatregel, waarvan de hoogte om die reden verlaagd kan worden. Hier geldt het gezegde uit de juridische wereld: *summum ius, summa iniuria*, ofwel hoe meer men regelt hoe meer onrecht men schept.

Een extra toeslag voor een beperkte groep ouderen zal hen waarschijnlijk weinig soelaas bieden maar tegelijk de bureaucratische chaos, die wij in dit land hebben geschapen, nog verder vergroten. Hebben wij dan helemaal niets geleerd van de kinderopvangtoeslagaffaire? Wij laten de kwetsbaarste, armste ouderen met de grootste inkomensonzekerheid zitten.

Welke redenen worden aangevoerd om de ontkoppeling te rechtvaardigen? Misschien wel het meest genoemd wordt het argument: de AOW gaat ook naar rijke ouderen die het helemaal niet nodig hebben. Als wij vinden dat bepaalde mensen te veel geld binnen krijgen, hebben wij een prima remedie om dat recht te trekken: de belastingheffing.

We zijn het er in Nederland over eens dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen, maar wij handelen er niet naar. We zijn op weg naar een vlaktaks, in plaats van meer progressieve belastingen; sinds jaar en dag is bekend dat vermogens verhoudingsgewijs veel te laag worden belast, maar er wordt niets aan gedaan en ook box twee, slecht bekend bij de meeste Nederlanders, biedt zakenmensen een handige ontsnappingsroute maar wordt ongemoeid gelaten.

Wij vinden het buitengewoon onrechtvaardig dat het kabinet er voor kiest om enkele miljarden weg te halen bij alle ouderen van wie velen het niet breed hebben, terwijl de hoogste inkomens en sterk stijgende vermogens buiten schot blijven.

Helaas hebben vermogenden een betere lobby in Den Haag dan ouderen.

Een tweede argument voor de ontkoppeling dat in de NRC van 22/23 januari werd besproken is dat er weinig redenen zouden zijn om de AOW hoger te laten zijn dan de bijstand.

Zulke redenen zijn er wel degelijk. De bijstand is bestemd voor de leeftijdscategorie die nog actief is op de arbeidsmarkt en het beleid is er op gericht bijstandsgerechtigden weer toe te leiden naar de arbeidsmarkt. In de regel zal men slechts een beperkte tijd zijn aangewezen op de bijstand. Voor zover er mensen zijn die desondanks langer in de bijstand verblijven is er een vangnet: de bijzondere bijstand, waarop men een beroep kan doen voor eenmalige, grote maar noodzakelijke uitgaven, zoals de vervanging van een wasmachine. Op de langere duur leidt bijstand echter tot verpaupering wanneer alle reserves, zowel materieel als mentaal, uitgeput zijn.

De AOW is daarentegen een maatregel waar men nooit meer onderuit komt (gelukkig maar) en die voor velen tientallen jaren duurt. Zou de AOW gelijkgesteld worden aan de bijstand, met mogelijk een kleine correctie voor de allerarmsten, dan is het risico groot dat er ook onder de oudste AOWgerechtigden een situatie ontstaat van totale verpaupering. Er dient immers ook mee gerekend te worden dat ouderen meer kosten hebben dan bijstandsgerechtigden in een jongere leeftijdsgroep. Denk alleen al aan de kosten van verwarming, (zij zitten meer thuis) en aan alle kosten verbonden aan medische en langdurige zorg. Dit soort kosten wordt steeds meer afgewenteld op gebruikers en dat zijn vooral ouderen.

Moeten wij ons dan ook voorstellen dat arme ouderen voor een grote, onvoorziene uitgave moeten aankloppen bij een bureaucratische instantie die beoordeelt of zij wel arm genoeg zijn om die uitgave gefinancierd te krijgen?

Is dat hoe wij in een beschaafd land met ouderen willen omgaan?

Wij vragen ons trouwens af of beleidsmakers zich ooit wel eens hebben gerealiseerd hoe vernederend het is, voor wie dan ook, om op een dergelijke manier een voorziening aan te

moeten vragen, die misschien wettelijk nog een recht is, maar uitgevoerd wordt alsof het een gunst is.

Wij concluderen: er zijn absoluut geen redenen om de AOW los te koppelen van het minimumloon. Ouderen hebben in hun jongere jaren hun bijdrage geleverd aan de samenleving. Voor veel vrouwen bestond die bijdrage vooral uit onbetaalde diensten: hun zorg voor het eigen gezin, mantelzorg voor familie en burens, vrijwilligerswerk in velerlei functies, onbetaald werk dat velen ook nog tijdens hun pensionering voortzetten. Op het pensioen van deze mensen, dat voor velen toch al krap is, wil het kabinet nu nog eens gaan bezuinigen. Een grotere klap in ons gezicht kunnen wij ons nauwelijks voorstellen. Laat het kabinet zich diep schamen dat ze zo'n schandelijk voorstel hebben durven doen en met bekwame spoed dit voorstel intrekken. Wij eisen de garantie van inkomenszekerheid voor alle ouderen, niet op basis van incidentele op plus- of aftrekregelingen voor sommigen, maar op basis van een wettelijke regeling voor alle ouderen die hen gelijkstelt met werkenden.

De waardigheid van ouderen is in het geding.

Oudere Vrouwen Netwerk Nederland (OVN-NL)
Utrecht, januari 2022

Email: ovn.secretariaat@gmail.com